HIỆP HỘI LƯƠNG THỰC VIỆT NAM

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập – Tự do – Hạnh phúc

Tp. Hồ Chí Minh, ngày 10 tháng 09 năm 2021

Báo cáo
Về tình hình tiêu thụ lúa gạo hàng hoá, chế biến và xuất khẩu gạo trong bối cảnh dịch bệnh Covid-19.

19 tỉnh/thành phía Nam áp dụng biện pháp giãn cách xã hội trên phạm vi toàn tỉnh, thành phố theo quy định tại Chỉ thị số 16/CT-TTg của Thủ tướng Chính phủ (Chỉ thị 16) kể từ lúc 00h00 ngày 19/07/2021 thực hiện giãn cách xã hội theo văn bản số 969/TTg-KGVX ngày 17/07/2021 của Thủ tướng Chính phủ. Đây cũng là thời gian cao điểm thu hoạch vụ Hè Thu 2021 tại các tỉnh/thành đồng bằng sông Cửu Long.

Các Hội viên Hiệp hội Lương thực Việt Nam nói riêng và cộng đồng các thương nhân xuất khẩu gạo nói chung vẫn đang thực nghiêm Chỉ thị 16 đồng thời tiếp tục nỗ lực tham gia tiêu thụ lúa gạo hàng hoá trong dân, sản xuất chế biến, duy trì tiến độ xuất khẩu và đảm bảo lưu thông lương thực bình ổn thị trường trong nước, góp phần vào công tác đảm bảo an ninh lương thực quốc gia, đặc biệt trong bối cảnh dịch bệnh diễn biến phức tạp kéo dài như hiện nay.

Tuy nhiên, trong thời gian vừa qua, thực tế thị trường đã và đang ghi nhận rất nhiều vấn đề vướng mắc và khó khăn trong việc tiêu thụ lúa gạo trong dân, duy trì sản xuất, tiêu thụ nội địa và xuất khẩu gạo hàng hóa. Tình trạng này kéo dài hơn hai tháng nay và hiện đã có những ảnh hưởng tiêu cực nhất định đến đời sống an sinh xã hội của người trồng lúa, thành phần lao động chân tay thu nhập thấp vùng sâu vùng xa các tỉnh/thành đồng bằng sông Cửu Long cũng như sức khỏe tài chính của các thương nhân xuất khẩu gạo. Hiệp hội Lương thực Việt Nam xin báo cáo cụ thể đến Văn phòng Chính phủ như sau:

1. Tình hình tiêu thụ lúa gạo nội địa và xuất khẩu gạo:

1.1 Thị trường lúa gạo trong nước:

Theo số liệu của Cục Trồng trọt, Bộ Nông nghiệp & PTNT, tính đến ngày 31/08/2021 tại các tỉnh/thành vùng đồng bằng sông Cửu Long:

+ Vụ Hè Thu diện tích xuống giống là 1,510 triệu ha/1,521 triệu ha diện tích kế hoạch, đạt 99,32%, đã thu hoạch được 1,123 triệu ha với năng suất khoảng 5,7 tấn/ha, sản lượng đạt khoảng 6,346 triệu tấn. Dự kiến thu hoạch dứt điểm khoảng vào giữa cuối tháng 9/2021;

+ Vụ Thu Đông xuống giống được 484 ngàn ha/700 ngàn ha diện tích kế hoạch, đạt 69,14% và đã thu hoạch được 38 ngàn ha.

1.2 Hoạt động xuất khẩu gạo:

Theo số liệu tổng hợp, kết quả xuất khẩu gạo Việt Nam lũy kế 8 tháng đầu năm 2021 số lượng đạt 3,962 triệu tấn, trị giá 2,118 tỷ USD so với cùng kỳ về số lượng giảm 14 % và về trị giá giảm 6%, giá bình quân tang 45,35 USD/tấn.

Dự kiến cả năm 2021, Việt Nam sẽ xuất khẩu khoảng 6,0 – 6,2 triệu tấn gạo các loại, kim ngạch đạt khoảng 3,325 tỷ USD.

* *Thị trường Trung Quốc*: Xuất khẩu 8 tháng đầu năm 2021 đạt khoảng 729 ngàn tấn, so với cùng kỳ năm 2020 tăng hơn 35%, chủng loại gạo xuất khẩu chủ yếu là:

Chủng loại	Số lượng (ngàn tấn)
Tấm nếp	282
Nếp	260
ST	113
Đài Thơm 8	17
Tấm	10
Gạo giống nhật	7
Tấm thơm	6
Các loại gạo khác	34
Tổng Cộng	**729**

2. <u>Những khó khăn, vướng mắc trong chuỗi giá trị sản xuất, tiêu thụ, chế biến và xuất khẩu gạo Việt Nam trong thời gian vừa qua:</u>

Kinh tế chủ lực vùng đồng bằng sông Cửu Long là các ngành hàng chế biến nông, thủy sản. Do đó, việc thiếu sự phối hợp đồng bộ giữa các địa phương trong vùng khi áp dụng Chỉ thị 16 làm tiến độ thu hoạch bị chậm trễ, gây tổn thất lớn cho nông dân. Bên cạnh đó, nếu thu hoạch được cũng gặp phải nhiều khó khăn trong khâu vận chuyển về nhà máy chế biến để bảo quản và lưu trữ đúng cách. Với đặc thù kênh rạch chằng chịt, lúa gạo sản xuất ở vùng đồng bằng sông Cửu Long được vận chuyển 95% bằng đường thuỷ, do đó, việc ách tắc dòng chảy phương tiện như trong thời gian vừa qua đã đưa đến nguy cơ gián đoạn chuỗi cung ứng lúa gạo hàng hóa từ đồng ruộng ra đến cảng xuất khẩu. Hơn thế nữa, trong thời gian tới, nông dân nói chung và người trồng lúa nói riêng phải chịu nhiều áp lực khi tái sản xuất vụ mới và nguy cơ khủng hoảng lương thực là hoàn toàn có thể xảy đến.

Về việc ưu tiên tiêm vắc-xin cho doanh nghiệp sản xuất và người lao động, một số tỉnh/thành hiện vẫn chưa chú trọng đến công tác này, đặc biệt đối với những thành phần lao động tham gia trực tiếp tại hiện trường. Đây cũng là nguyên nhân chính đưa đến tình trạng thiếu hụt nguồn nhân công làm việc tại các nhà máy chế biến, tài xế/ tài công điều khiển các phương tiện vận chuyển cũng như công đoàn hoạt động tại các cảng xuất khẩu gạo hàng hóa.

Chi phí sản xuất tính trên giá thành sản phẩm hiện đã tăng mạnh và áp lực tâm lý người lao động cũng xuất hiện khi các doanh nghiệp thực hiện phương án sản xuất "3 tại chỗ" hay "1 cung đường 2 điểm đến". Ngoài ra, tại một số địa phương, các doanh nghiệp đã đồng ý áp dụng và đáp ứng đủ các điều kiện tổ chức sản xuất "3 tại chỗ" nhưng vẫn bị yêu cầu phải ngưng hoạt động để cùng nhau phòng chống dịch, gây ảnh hưởng lớn đến sự sống còn của doanh nghiệp giữa bối cảnh dịch bệnh phức tạp hiện nay.

Cuối tháng 8/2021 vừa qua, Ngân hàng Nhà nước Việt Nam đã có những chính sách chỉ đạo khối ngân hàng thương mại hỗ trợ tài chính cho các doanh nghiệp. Thế nhưng, hạn mức cho vay vẫn còn thấp, thời gian cho vay ngắn và hầu hết các thủ tục giải ngân đều yêu cầu doanh nghiệp phải có hợp đồng xuất khẩu gạo trong khi tình hình ký kết, thực hiện hợp đồng trong giai đoạn thực hiện giãn cách xã hội hiện nay hết sức khó khăn. Vì vậy, nhu cầu nguồn vốn phục vụ hoạt động sản xuất kinh doanh của các doanh nghiệp xuất khẩu gạo hiện vẫn chưa được đáp ứng phù hợp.

Bên cạnh đó, tuy chính phủ đã có những chính sách, quy định về việc hỗ trợ cho doanh nghiệp, người lao động nhưng sự hướng dẫn và sự triển khai tại các địa phương vẫn chưa được đồng nhất và thông suốt.

Nhìn chung, hiện nay các thương nhân xuất khẩu gạo khá e ngại trong việc ký kết các hợp đồng mới do lo sợ tình trạng ách tắc trong lưu thông nội địa và giao nhận tại các cảng biển. Nếu những khó khăn nội tại nêu trên không được giải tỏa kịp thời, kim ngạch ngành hàng chắc chắn sẽ bị ảnh hưởng và đưa đến nguy cơ mất thị trường xuất khẩu, nhất là các thị trường truyền thống như Philippines, Trung Quốc, Malaysia vào các đối thủ cạnh tranh khác trong khu vực như Thái Lan, Ấn Độ.

* Thị trường Trung Quốc:

Do tồn kho mang sang năm 2021 nhiều cũng như ảnh hưởng của dịch bệnh Covid-19 tại cả Việt Nam và Trung Quốc nên hoạt động thương mại gạo giữa hai nước trong 8 tháng đầu năm 2021 không được sôi động như các năm trước, nhưng so với cùng kỳ năm 2020 thì tăng gần 36% về sản lượng xuất. Tuy nhiên, Trung Quốc vẫn dành sự quan tâm cho mặt hàng tấm nếp, nếp và gạo thơm Việt Nam (đặc biệt là các loại giống ST) khi khối lượng nhập khẩu gạo Việt Nam thời điểm chính vụ Đông Xuân 2020/21 vượt mức 100.000 tấn/tháng. Hiện nay, các chính sách nhập khẩu của Trung Quốc đối với gạo Việt Nam vẫn chưa thay đổi và 22 thương nhân Việt Nam xuất khẩu gạo sang Trung Quốc vẫn tuân theo các quy định tại Nghị định thư về "Yêu cầu Kiểm dịch thực vật đối với việc xuất khẩu gạo từ Việt Nam sang Trung Quốc giữa Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn và Tổng cục Giám sát Chất lượng, Kiểm nghiệm và Kiểm dịch nước Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa" ký kết bản sửa đổi vào ngày 30/05/2016.

3. <u>Kiến nghị</u>:

Như đã trình bày ở trên, với các diễn biến tình hình thực tế từ 19/07/2021 đến nay, Hiệp hội Lương thực Việt Nam kính đề nghị:

- Các ***Bộ ngành*** có liên quan: i/ tìm hướng giải quyết ùn ứ tại các cảng khu vực thành phố Hồ Chí Minh nhằm thông suốt hàng hóa, mở luồng xanh cho vận tải thủy nội địa liên tỉnh, tạo điều kiện cho thương lái đi thu mua, nhất định không để đứt gãy chuỗi tiêu thụ - sản xuất lúa gạo hàng hóa; ii/ đảm bảo dịch vụ logistic được thông suốt, ổn định giá cước hàng container và giá cước hàng tàu, tránh tình trạng tăng giá tự phát như trong thời gian qua; ii/ nghiên cứu các phương án tổ chức sản xuất khả thi giúp giảm tải gánh nặng chi phí cho doanh nghiệp, đồng thời giúp người lao động có tinh thần thoải mái để làm việc và duy trì nguồn lao động ổn định trong sản xuất.

- Kiến nghị ***Ngân hàng Nhà nước*** chỉ đạo khối ngân hàng thương mại xem xét gia hạn các món nợ đến hạn từ 2-3 tháng đối với các doanh nghiệp gặp khó khăn do ảnh hưởng của dịch bệnh Covid-19 và tiếp tục giảm thêm lãi suất cho vay đối với nguồn vốn phục vụ hoạt động thu mua lúa gạo, đặc biệt là các khế ước giải ngân trong thời gian giãn cách xã hội. Cụ thể:

+ Giãn nợ, cơ cấu lại thời gian trả nợ và cho vay thêm theo hình thức tín chấp hoặc tăng thêm hạn mức, bổ sung nguồn vốn lưu động với lãi suất hỗ trợ để các doanh nghiệp có điều kiện khôi phục sản xuất, kinh doanh.

+ Đơn giản hóa quy trình, thủ tục, rút ngắn thời gian xét duyệt cho vay, đa dạng hóa các sản phẩm tín dụng phù hợp với tình hình sản xuất kinh doanh của các doanh nghiệp.

- Kiến nghị ***Tập đoàn Điện lực Việt Nam*** hỗ trợ giảm tiền điện đối với các doanh nghiệp gặp khó khăn do ảnh hưởng của dịch bệnh Covid-19.

- Kiến nghị ***Bộ Y Tế*** đẩy nhanh quá trình tiêm ngừa vắc-xin phòng Covid-19, đặc biệt ưu tiên nhân lực tham gia vào quá trình lưu thông hàng hóa như bộ phận nhân viên thu mua, tài công/tài xế, nhân viên kinh doanh nông sản, nhân viên thực hiện thủ tục xuất nhập khẩu,

lực lượng xếp dỡ tại cảng... nhằm tạo miễn dịch cộng đồng, rộng đường cho doanh nghiệp sớm ổn định sản xuất, hướng tới giai đoạn bình thường mới.

Kiến nghị ***Bộ Tài chính*** miễn, giảm tiền thuê đất cho doanh nghiệp trong năm 2021 và đồng thời giảm tiền thuế thu nhập cá nhân năm 2021 để hỗ trợ người lao động.

* Đối với thị trường Trung Quốc:

Đề nghị Bộ Công Thương kịp thời cập nhật các thông tin mới từ phía Bạn qua kênh chính thống đến Hiệp hội Lương thực Việt Nam. Hiệp hội sẽ phổ biến cho các Hội viên, đặc biệt là 22 thương nhân xuất khẩu gạo đi Trung Quốc. Đây cũng là cơ sở để Hiệp hội xin tham vấn ý kiến từ các thương nhân xuất khẩu gạo và phản ánh những thuận lợi, khó khăn cũng như các giải pháp đề xuất phù hợp với tình hình thực tế đến các Bộ ngành liên quan, góp phần hỗ trợ các thương nhân củng cố thị trường truyền thống này./.